

DISSERTATIO IURIDICA SOLLEMNIS
DE

AD SIGNATIONE
BONORVM PARENTALI
CVIDAM LIBERORVM FACTA, VULGO
VOM ANSCHLAGE DER GÜTER, ITEMQVE DE
RESERVATO VOM AVSZVGE DER ELTERN

26
1764. 4.
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO

DOMINO FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVIO REGNANTE, PRINCIPE
HERSFELDIAE COMITE CATTIMELIBOCI DECIAE ZIEGENHAINAE
NIDDAE SCHAVMBVIRGI ET HANOVIAE RELIQA

IN VNIVERSITATE LITTERARIA MARBVRGENSI
AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IURECONSULTORVM ORDINIS
PRO LICENTIA
SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORIS LEGITIME ADIPISCENDI
DIE c^oloccclxiii

H. L. C.
VNIVERSITATIS ACADEMICAЕ PROCERVM DISCVSSIONI PVBLICAE
SVBMITTIT
REINHARTVS ABRAHAMVS MOELLER
ILLVSTRIS REGIMINIS, QVOD MARBVRGI EST, ADVOCATVS
ET PROCVRATOR ORDINARIVS.

MARBVRGI

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.

CAPVT I
DE PRINCIPIIS, QVIBVS ADSIGNATIO
BONORVM, CVIDAM LIBERORVM A PAREN-
TIBVS FACTA, FVNDATVR.

§. I

DIVISIO BONORVM NOCIVA PROBATVR EX
PRINCIPIIS POLITICIS.

Sunt, qui iuris naturalis atque ciuilib, in primis
Germanici scita velle, obdunt: vt diuide-
re pro lubitu possit, tum illustris, tum nobi-
lis, tum plebeius (a), territoria fundosue.
Multum vero interest reipublicae, vt facul-
tatibus ac praediis suis recte vtantur (b) ii,
qui

(a) 10. FRID. GVILIELM. de
NEVMANN IN WOLFFELD,
de hereditatibus et successioni-
bus Principum §. 156 sq. p.
107 seq. 1752, 8. Sed vide
Perill. atque Magnific. 10. GE.
ESTOREM de partitionibus ter-
rarum illustrium.

(b) 10. HAINR. GOTTLOB
de IVSTI P. I der staatswirt-
schaft. vid. et ANDR. SIGISM.
GREENIVS de prohibita prae-
diorum allodialium diuisione,
Lipsiae 1754.

2 CAP. I DE PRINCIP. QUIBUS ADSIGNAT. BONOR.

qui principi cuidam subditi viuunt, neue fundos censusque suos in minima dispertiant; quocensus, illis quasi glebae adscripti, et seruitutes reales impositae periclitentur. Sic e. gr. in LXII partes mensurae frumenti minimas diuisum inueni censum quendam W.

§. II

PROBATVR EX MEDIIS GERMANORVM SIBI
A DIVISIONE BONORVM CAVENDI.

HAEC GERMANOS AD diuersa media sibi a diuisione cauendi commouerunt: Ex quibus praeualuit maioratus, quo passim utebantur; quem Lusitani morgado, Galli vero Mairie et auantage vocant: Inde etiam ex maioratu generatim dicto primogenitura, maioratus speciatim sumtus (c), senioratus, et maioratus mixtus nascuntur. Iure Minoratus utebantur Hassi, quod hodie vero inualuit (d). Superest tamen vox nestdrücker, quia fratres fororesue huic cedere debebant, illosque quasi domo expellabat. De Westphalis hos testatur mores GOSWINVS AB ES-BACH (e), nec non de comitatu Oldenburgico et ditone leuerana GRYPHIANDER (f). In ducatu Brunsvicensi maior diuidit et minor eligit, teste BOEHMERO (g), van WICHT idem testatur in origine et causa statuti Ostfriscici, quo

(c) FRID. LVDOVICVS COMES IN SOLMS ET TECKLENBURG de Maioratu, Lipsiae 1729 4t §. 4 seq. IO. VLR. L. B. DE CRAMER de minoratu §. I-VII p. 336 sq. T. I opuscul. 1742, 4t.

(d) Perill. IO. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgelahrtheit der Teutschen P. I, cap. XLVIII

§. 1982 p. 805 Marb. 1757, 8. (e) ad CARPZ ov. iurispud. forens. P. III const. XV def. 25 p. 445, 1703 fol.

(f) in oecon. leg. libr. I cap. 43 n. 71 add. priuilegia, statuta und ordnungen der Hainrichstadt de an. 1602 art. XVI.

(g) consult. T. III P. II cons. 197 p. 341.

CVIDAM LIBER. A PARENTIB. FACTA, FVNDAT. 3

quo fratri minori sedes paterna prae maioribus possidenda in successione relinquitur. In Saxonia eadem cognita sunt; quae huc sufficiant, ut reliqua silentio praeterire possim.

§. III

QVAENAM IN CONSTITVTIONIBVS HASSIAE PROVINCIALIBVS, QVOAD PRAEDIA RVSTICA SANCTA SVNT?

Ideoque vetuit rusticis Hassiacis diuisiones praediorum rusticorum diuus Philippus Landgravius, qui Hassiae toti et quae ad illam pertinent, praefuit ab anno c1010xviii vsque ad an. c1010Lxvii diem 31 mart. Loquuntur illud sanctiones eius annis 1545, 1546, 1555, ac 1564 promulgatae. Cautum enim illis fuit, ne partitiones fiant derzins-hufen vnd erb-güther. Idem egit filius eius ac successor GVILIELMVS IIII Hassiae Landgravius an. 1584. Iteravit hanc prohibitionem Carolus Hassiae Landgravius, an. 1681, quam idem repetiit an. 1700 (h). Nouissima vero est constitutio FRIDERICI I Regis Suecorum atque Landgrauii Hassiae, die 28 augusti anno 1750 promulgata.

§. IV

FACTA LIBERORVM CVM PARENTIBVS VALIDA.

Binae autem sunt propositiones, quas in assignatione bonorum fundamenti loco in medium profero: altera, quam dixi de prohibita diuisione, altera est, pacisci possunt parentes cum liberis. Quo, si iuris Romani quidem ingredior scita, merito obstat fictio vnitatis personae, ut vocant, quae contractum inter patrem et filium impedit.

(h) vide die F. Hessen. Cas. 4t tit. XXXIX p. 92 aus dem sel. grebenordnung de 1739, hufen-edict.

dit (i), et quae post distinctionem (k) peculiarum, paucis tantum speciebus exceptis, restat: Sed Teutones, naturali aequitate imbuti, nullas iuris fictiones, sed pacta parentum cum liberis valida agnouerunt; ideoque liberos cum parentibus de negotiis *Germanicis*, ad quorum numerum et adsignatio bonorum refertur, valide pacisci posse, hodie extra dubii aleam ponitur. De cuius probatione defudarunt TITIVS (l) et HELFELD (m).

CAPVT II
DE ADSIGNATIONE BONORVM
AC RESERVATO PARENTVM GENERATIM.

§. V

FREQVENS BONORVM PARENTALIVM ADSIGNATIO
IN GERMANIA.

His principiis suffulcitur ius adsignandi fundum cuidam liberorum, quod in diuersis Germaniae prouinciis inter ciues rusticosque obtinet. Sic in Moguntiaticis, Saxonicis et Franconicis terris, in Bauaria et Hassia vtraque, in territorio tum Nassouico tum Solmsensi et Wittgensteinensi obtingit (n).

§. VI

(i) L. 2 D. de contr. emt. vendit. §. 6 l. de inutil. stipul. L. 1 §. 1 D. de donat.

(k) l. fin. C. de impub. et aliis subst.

(l) in diss. de contractibus patris et liberorum in potestate existentium.

(m) de diuerso pignoris iu.

re liberis in parentum potestate competente.

(n) confer Virum Perillustrem IO. GE. ESTOREM de iure deuolutionis cap. III §. 6 p. 43 seqq. et CHRIST. GOTTL. HALTAUSIVM in glossario voce leibzucht.

AC RESERVATO PARENTVM GENERATIM. 5

§. VI

UTILITAS PERTRACTATIONIS.

Quam ob rem dubiis ac tenebris huius negotii perspectis, vtilitatem pertractationis tanto magis animaduerti, quo grauius eorum Ictorum opiniones stringunt, qui hoc rum singulare, tum Germanis proprium negotium, ex iuris Romani principiis diiudicant. Ideo praemittere generalia quaedam principia ex iuris Germanici scitis, ac simul ea, quae circa adplicationem in Hassiae foris frequentius obueniunt apud animum constitui.

§. VII

NOMEN ADSIGNATIONIS ET RESERVATI EIVSQUE ETYMOLOGIA.

Ad rem quod attinet, negotium quo adsignatio bonorum peragitur, in vernacula vocatur der anschlag der güter, oder die übergebung des gutes, hauses vnd hofes. Reseruatum vero vitae necessariorum alimentorum, quod pacto, huic negotio plerumque adiecto, addi solet, audit in Hassia vtraque, item Saxonia (o), der auszug, et qui hoc reseruato fruitur nomine des auszügers venit. Generatim enim notat vox ausziehen se ab obligatione quadam liberare (p).

A 3

§. VIII

(o) 10. GOTFR. SCHAVMBURGI einleitung zum Sächsischen recht P. I p. 287 §. 2, exercit. X, 1728, 8, THOMAS. HAYM. in lexico iuris Saxonici p. 42 voce auszug, et reseruatur, 1736, 12. adde 10, HIERON.

HERMANNI Teutisches iuristisches lexicon T. II p. 149, 1741 fol. et 10. GOTLOB, KLINNERRI sammlungen zum dorf- vnd landrechte p. 152 seq. T. I.

(p) HALTHAVS. in glossario voce ausziehen.

§. VIII

SYNONYMIA.

Francones nostrum auszug nominare solent den beitz, den winckel, mansionem constitutam referuatamque (q). Francofurti propter Moenum audit der beifess (r). Nassouici dicunt den aushalt. Aliis regionibus vsitatum est nomen der vorbehalt (s), die leibzucht, listocht (t), die erbleibzucht, quando pro vsufructu personali sumitur, vti in Westphalia et in Episcopatu Osnabruensi (v), aliquoties etiam sub nomine leibgeding venit, si in genere conuentio de sustentatione ad dies vitae intelligitur (w).

§. VIII

ADSIGNATIO PARENTALIS GENERATIM DEFINITVR.

Generatim si spectatur adsignatio bonorum parentalium, est pactum successorium onerosum, quo parens quidam, rei oeconomicae administrandae impar, bona sua cuidam liberorum pro certa pecuniae summa addicit.

§. X

(q) HAINR. HILDEBRAND de mansionem constituta et referuato, vom ausgesetzten vnd vorbehaltenen beitz oder winckel, Altorfi 1702, 4.

(r) DR. IO. PHIL. ORTH in den anmerkungen über die Frankfurter reformation T. I p. 533 seq. 1731, 4.

(s) MICHAEL GRASS de referuato bonorum §. 6 p. 8 §. 11 p. 12, 1710, 4.

(t) Vir. PERILL. IO. GE. ESTOR de iure deuolutionis cap. IV §. 6, p. 43 seq. et HALTHAVS. l. d. voce leibzucht p. 1250.

(v) IO. PAULL. KRESS in der erläuterung des archidiaconalwesens in den beylagen p. 154 et 157.

(w) HALTHAVS l. d. voce leibgeding.

§. X

AXIOMATA.

Inde regulae, quae instar axiomatum esse possunt, formantur de adsignatione; quarum summa haec est:

I Adsignatio bonorum parentalis est pacti successorii species. Igitur est negotium iuri Romano haud cognitum. Itaque e Iuris Germanici traditis venit diiudicandum (x).

II Quum est pactum, omnia, quae de pacto generatim dicuntur; hic obtinent (y).

III Transfertur per adsignationem dominium, aut ius, quod parens habuit, in filium filiamue cui fit adsignatio (z).

IV Parens adsignans ad legitimae rationem non respicit: Namque portionem legitimam Germanica iura ignorant (a).

V Dos

(x) Vir Perill. arque Magnificus 10. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgel. § 756, in f. 10. FRIDER. GVIL. DE NEVMANN de hereditatibus et successiōib. Principum p. 57, § 69, 1732, 4, et eius institutiones iuris priuati § 192, p. 110, 1747, 4, AVGVSTIN A LEYSER specim. 43, med. 5, p. 442 seq. 1717, 4.

(y) Idem l. d. § 758 et Vir illustriſ AEMIL. LVDOV. HOMBERGK ZV VACH de qualitate reali, quae pactis successorii inest, § 9, 1754, 4.

(z) Vir Perill. 10. GE. ESTOR l. d. § 756, Kurpfälztisches landrecht T. III, Tit. XII, § 2, p. 487. 10. PHIL. ORTH in den anmerckungen über die Frankfurter reformation L. II, P. II, Tit. VI, § 2, p. 543. Adde AVGVSTVM FRIDERICVM MÜLLER, P. P. Lipsiensis dum viueret, in der einleitung in die philosoph. wissenschafften T. III p. 406, 1733 8 mar., et NICOL. HIERON. GVNDLING iuris naturae p. 223 et 315 § 10, 1728, 8.

(a) HAINR. CHRIST, L. B.

DE

3. CAP. II DE ADSIGNATIONE BONORVM

- V Dos quaedam vtriusque sexus liberis reliquis adsignatur.
VI Obtinet adsignatio parentalis tum in bonis propriis, tum iis, quae possidentur zur erbleihe.
VII Si iure colonario parens possidet praedium, domini opus est consensu de quantitate dotis (b).

§ XI

QVORVNDAM ICTORVM OPINIONES DE ADSIGNATIONE.

Sunt, qui ex fonte iuris Romani huius adsignationis formam hauriunt. Reperitur inter hos (I) FERD. CHRIST. HARPPRECHT, qui et adsignationem et partitionem, nunc donationem, nunc partagium, nunc abdicationem, nunc cessionem nunc dispositionem diuisoriam (c) nunc contractum innominatum sub (d) adsignatione parentali latere autumat. Errat quoque (II) LÜDER MENCKEN qui adsignationem emtionem venditionem habet (e). Nec minus (III) eorum opinio veritate nititur, qui sub reseruatō, adsignationi adiecto, speciem vel vsus, vel habitationis, vel vsusfructus quaerunt (f). Vel (III) in Saxonia merum reseruatū (g) censent. Vel (V) censum reserua-

DE SENCKENBERG de grauamine in legitima Cap. III p. 27, 1738, 4. GE. HAINR. AYRER de iure parentum legitimam liberorum bona mente grauandi § 21 sq. p. 39 sq. 1757, 4.

(b) STRVBE de iure villicorum p. 105.

(c) de diuisione bonorum inter liberos, adhuc in viuis

facta § 4, num. 25 p. 676 diff. Vol. II 1738, 4.

(d) l. d. num. 712.

(e) in System. iur. ciu. lib. XXII Tit. I, p. 374, § 24.

(f) Dr. 10. PHIL. ORTH d. l. p. 532.

(g) THOMAE HAYMII lexicon iuris Saxonici p. 42.

AC RESERVATO PARENTVM GENERATIM. 9

feruatium esse autumant (h), aut (VI) contractum vitalitium venditant, cui quidem aliquo modo adfinis, sed minus adcurate, vt opinatur LÜDER MENCKEN (i).

§ XII

Sed laudem merentur SAM. STRYK (k), LÜDER MENCKEN (l) et VLRIC. THOMAS LAVTERBACH (m), eorum refutantes errorem, qui negotium nostrum ex Tit. IX Libr. III instit. de adsignatione libertorum, atque extit. IV de adsignandis libertis et tit. V. *Si quid in fraudem patroni factum sit*, Libr. XXXVIII D. anxie quidem sed frustra deducere studuerunt (n). Tandem, quae huic pacto successorio oneroso noctem tenebrasque offerebant, Vir Perillustris IO. GE. ESTOR (o) et HAINR. HILDEBRAND (p) depulerunt, qui hanc adsignationem negotium Germanicum esse, atque Romanis incognitum docuerunt.

§ XIII

(h) HAYM de stilo curiae seu processu p. 1325, 1734, 4.

(i) in Systemate Iur. ciu. p. 375 § 24.

(k) in vsu moderno D. Libr. XXXVIII, tit. V, §. 3, p. 1155, 1723, 4.

(l) in system. iur. ciu. libr. XXXVIII, tit. XV, p. 579, 1759, 4.

(m) in collegio theoretico pract. libr. XXVIII tit. V, § 3, p: 1109, 1732, 4.

(n) IO. PHILIPPI in vsu pract. instit. libr. III T. VIII et VIII ecloga XXXIII n. 3, 7, p. 603, 1698, 4, PHILIP CHRISTOPH RICHTER decis. 39, n. 25 et 7, p. 488, 1647, 4, PETRVS MÜLLER ad STRYVII syntagma iur. ciu. exercit. 37, p. 68, (β) p. 1032 vol. II, 1738, 4.

(o) in der bürgerl. rechtsgel. § 756 in fine.

(p) l. d. § 19, p. 41 seq.

B

§ XIII

NEGOTIA IVRIS, E QVIBVS FRVSTRA DEDVCVNT
HANC ADSIGNATIONEM, VVLGO ADFINIA.

Nec alii defunt adsignationis fontes turbidi, e quibus hauriunt quidam adsignationis indolem. Sic, frustra petitur a feudo, viuerlehen, de quo egit GOTTLOB AVGVSTVS IENICHEN (q). Frustra sunt, qui a vitalitio, in vernacula lipding, leibgeding, leibzucht, deriuant adsignationem (r). A via quoque aberrant, qui vsumfructum censent Germanicum, a quo vsufructuarii leibe dicti (s). Errant, qui a dotalitio, quod etiam leibgeding, leibzucht, leibgedingskauf appellari solet, deriuant (t). Distat denique ab vsufructus specie, quae secundum aliquot prouinciarum mores parenti superstiti in liberorum bonis datur, et sub denominatione der leibzucht, niesbrauch, venit (u).

§ XIII

(q) T. III, thesauri iuris feudalis, de feudis Euchtadienibus. Ibi eiusmodi exempla referuntur e codice diplom. antiqq. Nordgau. Equestris 10. HAINR. DE FALCKENSTEIN, num. LV p. 95, et num. CXIX p. 107.

(r) ERNEST. PHILIP, HELLER in diss. de iure contractus vitalitii in concursu creditorum, praefide HARPRECHTO, et KLINGENER in den sammlungen zum dorf- und baurenrechte p. 153 seq. T. I.

(s) 10. GE. WACHTER in

glossario voce leibgeding. EHRENFRIED GEIERI obseruat. ad ius et antiquitates Germanorum, Ienae 1710.

(t) compara REFERTO RIVM IVRIS PRIVATI voce dotalitium et CHRIST. BESOLDI Thesour. pract. cum addition. DIETHERRI voce leibgeding.

(u) Nassau-Carzenelnbogsche gericht's - und landesordnung cap. XI et XIII § 1, 1711 fol. Solmsische vnd Minzenbergische gericht'sordnung vnd landrecht P. II Tit. XXVIII von

AC RESERVATO PARENTVM GENERATIM. II

§ XIII

IN QVO VERSATVR ADSIGNATIO, VVLGO OBIECTVM VOCANT.

Adsignationi dantur res ac iura, quae quidem ex sine dispositionis et pacti definiuntur, v. g. aedes cum area, horreo, et stabulo, haus, hofreide, scheure vnd stallung, bona immobilia tum hereditaria, tum alii rustici fundi, qui minus pleno iure possidentur, nec lege speciali, vti landfideliani, eximuntur. Datur pariter fundus instructus cum instrumento, mit schiffe und geschirre. Adsignantur etiam alia bona mobilia, quae in supellectili vel in vtenfibus, in der fahrenden haabe, consistunt.

§ XV

RESERVATVM IN QVO VERSATVR, SEV VT DICVNT OBIECTVM.

Reservatum plerumque consistere solet habitatione vel communi vel separata, der auszugs-wohnung oder stube, subministrandis candelis lignisque, cibo potuque, cum eo cui adsignatur, fruendis, vel separatim vtendis. Accedit interdum immobilium quorundam vsusfructus. Adsignatur quoque quantitas fructuum et leguminis, vel consistit generatim in victu et amictu, in pascenda vel alenda vacca quadam capraue aut porco. Interdum paciscitur parens sibi facultatem aliquem fundum, si res postulat, alienandi: Immo stipulatur sibi, vt solvatur pecuniae summa in necessitatis casu, ein nothheller. Ne dicam, de aliis praestationibus, quae in pacto adsignationis veniunt.

B 2

§ XVI

von der erbchaft des mannes und weibes gegen einander, 1571, § als ordnen et § soviel

dann. Chur-Maynzisches landrecht tit. VII, § 1, p. 14 § 2 et 3.

12 CAP. II DE ADSIGNATIONE BONORVM CET.

§ XVI

QVIBVS MODIS IN ADSIGNATIONE DOMINIUM
TRANSFERATVR?

Aut negotium ex iuris naturalis principiis (x), et opus non est traditione ad transferendum dominium; aut ex iuris Romani (y) scitis rem diiudicas, aut e iure Germanico (z). Plerumque in adsignatione bonorum peragi solet translatio domini iurisque quod parens habuit, vel per actum inter viuos, vel per testamentum paternum, vel per diuisionem patris matrisue inter liberos.

§ XVII

DIVISIO ADSIGNATIONIS.

Adsignatio vero I) fit vel a patre vel a matre vidua. II) Contingit mit oder ohne einfreiung (a). III) vel verbis tantum vel scriptura interueniente. IIII) vel in iudicio vel plerumque extra illud, accedente praefecti confirmatione. V) Euenit vel pure, vel sub conditione reseruati domini, quam vocant mit der herrschaft, oder dem vorbehalte der herrschaft, de quibus in sequenti capite sigillatim acturus.

CAPVT

(x) Celeb. olim Lips. P. P. AVGVSTI. FRIDER. MÜLLERi einleitung in die philosophische wissenschaften T. III p. 40, 1733, 8; HAINR. DE COCCEN T. I exercitat. curios. T. I p. 213 seq.

(y) l. 20 C. de Pactis, de NEVMANN instit. iur. Principum privati § 163 p. 191, 1747, 4, IVSTVS MEIER Collegii Argentoratensis T. II lib. 41 Tit. I § 30 seq. p. 1169, 1657 4t mai. vbi vicissimum primum

modum acquirendi domini enarrat traditionem.

(z) Habemus immobilium refrigerationem siue traditionem iudicalem. 10. STEPH. PÜTTERI elem. iur. Germ. p. 197, § 547, 1756, 8, aut symboli- cam. 10. GVIL. HOEMANN specimen iurisprud. symboli- cae German. § 14 seq. 1736, 4.

(a) Compara DAVID. GE. STRVBE de iure villicor. p. 100 seq. 1735, 4.

CAPVT III
DE VTRAQVE ADSIGNATIONIS SPECIE
MIT ODER OHNE HERRSCHAFT.

§ XVIII

ADSIGNATIO SINE DER HERRSCHAFT.

Generatim firma manet regula, quod in quavis adsignationis specie dominium rerum adsignatarum, quod habuit parens, in quemdam liberorum, cui fit adsignatio, transferatur; licet aliquando effectus domini exercitiumue contemplatione eiusmodi iuris ad tempus vel sub conditione a parentibus differatur. Euenit inde illa adsignationis species, quae vocatur der anschlag der güter ohne oder mit vorbehalte der herrschaft. Quae generatim spectata, est pactum, vi cuius parentes cuidam liberorum, dominium vniuersi patrimonii, etiam ius hereditarium, quod eis in bona concessum, pro pecuniae summa quadam, parentis plerumque arbitrio secundum modum substantiae definita, et exclusis ceteris liberis separationis iure praestanda, ea lege addicunt, vt pro lubitu adsignantis directionem circa rem familiarem sibi retineant, atque hoc demum cessante, definitum sibi reseruaturn ad tempus reliquum accipiant.

§ XVIII

LIMITATUR QVAESTIO, VTRVM, QVVM RETINET
PARENS DIE HERRSCHAFT; DOMINIUM TRAN-
SEAT IN FILIUM FILIAMVE?

Sin vero expresse reseruaturn dominium, superest nullum dubium. Vbi nihil expresse conuentum est; patet hoc reale, vt antea monui transferre dominium in
B 3 filium,

14 CAP. III DE VTRAQUE ADSIGNATIONIS SPECIE

filium, cenfeo (b). Parens igitur mit der herrschaft habetur administrator praedii. Nam generatim sub dominio, der herrschaft, ex communi loquendi vsu intelligitur potius adsignatio cum iure communionis, quo parens sibi dominium referuat adsciscendo filium filiamue condominum. Sic vero die herrschaft se exferit circa directionem rei familiaris, quae cura eiusmodi, procuratione victus et amictus, praestatione onerum cet. absoluitur.

§ XX

DIVISIO DES ANSCHLAGS MIT VORBEHALT DER
HERRSCHAFT.

Inde abit haec adsignatio quandoquidem pro diuersa conditione adiecta in alias pluresue species. Sic referuat sibi parens administrationem rei familiaris et oeconomicae (I) vel omnimodam, vel e. gr. dimidia pro parte, die ganze oder halbe herrschaft, quae in primis in onerum praestatione occurrit. Sic quaestio recurrebat de ferendis belli oneribus patris, qui sibi referuauerat die herrschaft. (II) vel ad vitae dies, vel e. gr. ad triennium. Interdum (III) pater adsignat sub reservatione oeconomiae administrandae sub spe diligentis ac vitae attentae in rem familiarem, wenn sich die junge leute gut anlassen werden. (III) vel prandem et coenam filius eiusque vxor aut vxor et eius maritus accipiunt, vestimenta atque mercedem, famuli vel famulae instar, vel non, capiunt. (V) Fit, cum reservatione mutandi vel plane reuocandi hoc pactum successorium. Quae igitur, quum pro diuersa relatione singulari rem

(b) Compara Virum Illustrum AEMIL. LVDOV. HOMBERGK ZV VACH de qualitate

reali, quae pactis successoris inest § 2, p. 4, § 5, p. 9.

rem accipiunt indolem, ne a scopo dissertationis aberrarem, omitto, et vniuersali eius notioni tantum insisto.

§ XXI

RATIO HVIVS ADSIGNATIONIS.

Etiamsi vero parentes facultate pro arbitrio in adsignatione filium filiamue, quem prae ceteris liberis idoneum ad gerendam rem familiarem, et quocum iucunde viuere credunt, excepto minoratus alioque iure, sibi eligere soleant; nihilominus tamen in eo prudentiae magis consultitur, vt et dominium, die herrschaft, seu directionem circa rem familiarem sibi ad beneplacitum retineant, quo minus parentes, si in percepta opinione sibi defuerint, post vulneratam causam, vt funesta iniuriae experientia docet, remedia quaerere cogantur.

§ XXII

OBTINET IN HASSIAE SVPERIORIS ET WITGENSTEINENSIS DITIONE.

Interdum placet haec adsignationis species, sine der herrschaft, inter rusticos in Hassiae Superioris et Witgensteinensis ditione, sic, vt modo solitaria directio rei familiaris, modo dimidia aliaue eius pars, die ganze oder halbe herrschaft, retineatur. Quae res cum ita se habet, filius cum coniuge domestici familiares habentur (c); quandoquidem etiam definita competentia, dem ausgeworfenen auszug, ad sui suaeue familiae sustentationem contenti esse debeant. Quam ob rem, me quodam et sequenti exemplo

(c) Vir Perill. 10. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgelehrsamkeit, cap. CIV, § 759.

16 CAP. III DE VTRAQUE ADSIGNATIONIS SPECIE

plo hanc adsignationis speciem illustrare, pertractationis ratione teneri, arbitratus fui.

In einem ehepacte zu E. zwischen N. und N. nimmt nach dem § 2, des bräutigams vater, nach gehaltener hochzeit, die junge ehleute ins haus, als künftige bezizere der güter, welche er ihnen nebst aller befindlichen haabe und herrschaftlichen lehngütern cet. für und um 800 guld. Frankf. wehr. anschläget, wovon vorerst die passiv-schulden bezahlet werden, der überrest aber unter das geschwister, worunter der bräutigam mitbegriffen ist, in gleiche theile getheilet werden sollen.

§ 3, behalten des bräutigams eltern die herrschaft, so lang es ihnen gefällig ist, und geben währender zeit, so lang den jungen leuten jährlich zu ihrem auszug 2 mötte korn, 2 mötte gerste, benebst freyem tisch, 2 mesten linsen, und fals sie eigen land beibringen, so wollen die eltern ihnen solches zu ihrer benutzung frey ausstellen, und düngen, die jungen ehleute aber sollen die saatfrucht geben und das geströhde zur düngung im hof lassen.

§ 4, wann die eltern die herrschaft nach ihrem gefallen aufgeben solten, so überliefern sie den jungen ehleuten, nebst der gedachten fahrenden haabe, 2 pferde, 2 ohsen, wagen, pflug, vieh, hausrath.

§ 5, der auszug soll bestehen in der hintersten stube, freien tische, 4 mötte korns, 4 mötte gerste, 2 mötte waizens, 1 mäste saamen, einem halbfetten schweine, 2 maafen geschmelzten, und 2 maafen gestückten butter, 50 käsen, 50 eiern, und dem 4ten korb voll von allem obste, auch ihnen jährlich 2 mäste leinfaamens zu säen, so lang die mutter den flachs bereiten kan; widrigenfalls sollen sie alsdann ihr jährlich, an statt des leinfaams, 3 glo-
ben

ben geschwungenen flachses geben. Solte aber die mütter vor dem vater versterben; sollen sie dem vater jährlich, an statt des flachses, 18 ellen schmalen tuches zu hemden, und 12 ellen breites flachsen-tuches reichen.

§ 6, wann der vater vor der mutter sterben sollte; will die mutter jährlich mit 2 mötten korns, 2 mötten gerste, 1 mäste waitzens, nebst den andren auszugspunkten zufrieden seyn. Wann aber der vater übrig bleibet; wird ihm der ganze auszug vorbehalten.

§ 7, die mutter will ihr erbland behalten zeit lebens, und die jungen leute sollen es ihr bestellen und düngen, auch wollen die eltern sich ein stück anzugreifen vorbehalten. Die jungen ehleute sollen sie zur erde bestatten, und das beste haubt thaidigen.

§ 8, das gebrechliche geschwister des bräutigams; wo sich dergleichen finden solte, soll den lebensunterhalt und den einstz haben.

§ 9, continet illata sponsae, et

§ 10, successione inter vtrumque desponsatum.

§ XXIII

ADSIGNATIO BONORVM MIT DER HERRSCHAFT.

Altera adsignationis species, mit der herrschaft, est pactum, quo parentes cuidam liberorum dominium vniuersi patrimonii ex composito tradunt. Quantitas pecuniae plerumque ex arbitrio et modo substantiae bonorum definitur. Portione ea, quam parens dixit, contenti funto, vocantque die herausgift. Adiicitur quantitas alimentae parentum superstitum, nominant den auszug. Cui
C
adfig-

18 CAP. III DE VTRAQVE ADSIGNATIONIS SPECIE

adsignatio fit, dominus et administrator rei oeconomicae euadit (d).

§ XXIII

DIFFERENTIA INTER VTRAMQVE ADSIGNATIONIS SPECIEM.

Distinguitur altera adsignationis species ohne seu mit vorbehalte der herrschaft, a praesenti mit der herrschaft. Illa etenim transfertur dominium, retenta directione rei familiaris. Vbi adest conditio reseruati dominii, et pactum expressamdat legem negotio. Hac transfertur dominium pure et cum omnimoda directione, quae sub omni onere et commodo exprimi solet. Illa constituitur vel per actum inter viuos vel per vltimam voluntatem, haec non nisi per actum inter viuos, quod modo in separato instrumento, modo in tabulis filii nuptialibus (e) perficitur, quae in vernacula sub nomine ehebrief, ehepacte, ehelich, hinlichsbrief (f), ilchtum, hillich, eheberedung, ehczärter, ehestiftung, ehgeding (g) passim occurrunt. Ceterum vtraque species, vt pactum reale successorium de acquirenda haereditate initum, contemplatu huius effectus (h) conuenit.

§ XXV

(d) Vir Illustris AEMIL. LV. DOVIC. HOMBERGK ZV VACH de qualitate reali, quae pactis successoris inest, § VIII P. 21, 1754, 4.

(e) Perill. 10. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgel. cap. CIV, § 757 P. 524. illustris AEMIL. IVD. OV. HOMBERGK

ZV VACH de qualitate reali, quae pactis successoris inest § 9.

(f) 10. PHILIPP ORTH I. d. rom. III tit. III, § 3, p. 31.

(g) Perill. ESTOR I. d. § 755.

(h) illustris HOMBERGK ZV VACH I. d.

§ XXV

SPECIES, QVAE OBTINET IN HASSIA INFERIORI.

Hunc adsignandi modum, mit der herrschaft, parentes rusticanae gentis in Hassia inferiori complures, sed non pari prudentia adhibere solent. En morem, in praefectura Hombergenfi ad Efzam solitum;

Kund und zu wissen: das wir N. zu N. aus reifer überlegung, und gutem vorbedachte zu unserm und unserer kinder bestem, sämtliche unsere in und vor N. gelegene güter an haus, hofraide, scheuer, stallung, garten, äcker und wiesen, nichts ausgenommen, mit zweuen oxen, einer kuh und allem wagen- und acker- geschirr, sub omni onere et commodo, i. e. samt aller bürde und nutze, unserm sohne N. für und um 420 rthlr. ieden rthlr. zu 32 Nieder- Heff. alb. gerechnet, dermaßen übertragen, abgetreten und übergeben haben, das er zuvor die auf den gütern haftende schulden übernehmen, und was nach deren abzuge übrig, mit seinem beiderlei geschwister vertheilen, mithin deren erb- betrag, wie auch idem eine kuh, an sie, iedoch erst nach unserm ableben, abführen, oder alsdann verzinzen, wie weniger nicht, wann sie benöthiget sind und verlangen, den freien einstitz im neuen neben- gebäude zeit lebens lassen, darneben aber auch uns ebenfals den lebenslangigen einstitz in der stube und einer kammer, wie auch die nothdurft in scheuren und ställen zugestehen und freies holtz verschaffen, ingleichen die 4te garbe aller früchten und dritte meste obstes, reichen, sodann vier mätzen landes zu leine, kraute und rüben, frei aus- und heim- stellen und zur fütterung unserer kuh den halben garten, die Elbersbach zur hälfte und das ganze Mannothen wisgen genüssen lassen sollen.

CAPVT IV
DE EFFECTV ADSIGNATIONIS
BONORVM PARENTALIS SPECIALI.

§ XXVI

LEGITIMA CVR IN ADSIGNATIONE BONORVM
EXSVLET? RATIO PRIMA.

Tritum est ex iure Romano, legitimam non nisi ex causa exheredationis liberis auferri posse. Alienum id est, a negotio adsignationis bonorum Germanico, in quo eadem legitimæ ratio non habetur, etiam si fiat in vltima voluntate. Nam definita a parentis adsignantis arbitrio pecuniæ summa, qua liberis suis reliquis facit satis, inter rusticos legitima habetur (i). Quo magis sententia de legitima exfule in adsignatione obtinebit, quæ per actum inter viuos exercetur, quod ἐπὶ τὸ πλείον fieri solet. Etenim huius RATIO PRIMA est, quod viuents legitimæ cogitatio sibi contradicit: de quo concinne atque fuse egit, HIERONYMVS RIES in dissertatione singulari, sub præsidio CHRISTIANI THOMASII habita (k).

§ XXVII

RATIO SECVNDA.

SECVNDA hæc est ratio, quod legitimæ quantitas seu portio, vt vocant, certo definiti nequit; dum 1) reipublicæ interest, ne ciuium ac rusticorum bona diuidantur,

(i) Perill. 10. GE. ESTOR Halæ 1700, 4. cap. III p. 48
in der bürgerl. rechtsgelehr- fgg. Non enim datur querela
samk. Tom. II cap. LIII § 3319 inofficiosæ donationis, vbi
p. 231. fraus adparet nulla, l. d. § 21
(k) de legitima viuents, p. 68.

tur, nec eo ad paupertatem veniant, vt impares euadant oneribus principi praestandis; praesertim quum II) filius filiaue, cui fit assignatio, onera quaeuis plerumque siue vniuersa, siue ex parte ferre debet. Accedit III) parenti reseruatam vsque ad incertum euentum praebere et IIII) huic in senectute tum cura, tum singulari pietate obedientem esse oporteat filius. Iam vero in aperto est, vt officia, si a communibus discefferis, reliqua, quae iis, qui nos genuerunt, praestantur, singulari quodam proemio in iure digna (l), et collationi ne quidem obnoxia habeantur (m). Quae cuncta quidem certo definiri nequeunt, sed probant, nec laesionem enormem in assignatione nostra obtinere.

§ XXVIII

TERTIA RATIO.

Tertia sumitur ratio a regula, quam sruat GEORG. MELCH. DE LVDOLF (n), quod in bonis, vbi nulla successio, nec legitima locum habeat. Ideoque in feudali- bus, stemmaticis aliisque eiusmodi bonis legitima vniquam est quaerenda (o). Quum feminae more Teutonum veteri in quaeuis immobilia ne quidem successerint (p), ne- dum igitur iis legitima competisset (q).

C 3

§ XXVIII

(l) AVGVSTIN. A LEYSER in meditationibus ad pande- ctas specim. 436, meditat. 5, p. 1243 Tom. VI.

(m) SAM. STRYK de bene- meritis cap. I, num. 49 seqq. p. 166 cap. IIII num. 17. seq. p. 180 Tom. IIII oper. 1743 fol.

(n) Tom. II symphor. col. 579 et obseruat. 247 Tom. III p. 30, 1734, 4.

(o) Perill. 10. GE. ESTOR Tom. II cap. 76 § 2958 seq. p. 40 der bürgerl. rechtsgelehrf.

(p) GE. CHRISTIAN, GE- BAVER in programm. de dote Germanica p. 14, 1741 et de iure success. apud veteres Ger- manos p. 49.

(q) Perill. ESTOR l. d. p. 41.

§ XXVIII

QUARTA RATIO.

Quarta denique accedit ratio, quam Germaniae consuetudo praebet, quod sollicita legitimae aequalitas neque inter illustres (r), neque inter nobiles (s), quando legitima sit laesa (t) attendatur. Quod reliquum est, huic rei operam nauarunt BENTZ (v) GE. HAINR. AYRER (w) et HAINR. CHRIST. L. B. DE SENCKENBERG (x).

§ XXX

NVM MATRI SIT FACVLTA BONA ADSIGNANDI)
PATERNA ?

In foro saepius disceptatur, an vtriusque parentis iura in adsignatione nostra aequalia sint habenda? Qua de re speciem, quae in foro H. obtigit, formabo. Mater superstes post fata mariti filiae natu maximae, quum filii in militia erant profecti, bona a marito profecta, quibus dotem et reliqua intulerat, itemque bona, durante matrimonio adquisita, aequae ac sua propria bona adsignabat. Filii ex militia redeuntes matris actum infringere student, et de grauamine in legitima conqueruntur. Quo, quaestio ardui et dubii momenti obuinit, an? et quonam iure matris actus subsistat?

§ XXXI

(r) 10. IAC. MOSER de S. R. I. Statuum liberorum legitima p. 182 seq. opuscul. 1744, 4.
(s) GE. HAINR. AYRER § 8 seq. p. 18 seq. 1757, 4, de iure parentum legitimam liberorum bona mente grauandi.

(t) 10. BALTASAR. L. E. DE WERNHER P. VIII obseru. 208, p. 370, 1722, 4,

adde WOLFG. ADAM. SCHÖPF consil. 86 num. 18 et 89 p. 660 Tom. VIII consil. Tubingens.

(v) in dissertat. de legitima parentum ob communionem bonorum exsule 1738.

(w) de legitima parentum pactis dotalibus exclusa 1748.

(x) de grauamine in legitima.

§ XXXI

DVBIA MOVENTVR.

Iure Romano haec liberior disponendi facultas circa bona paterna matri non datur (y). Immo secundum huius iuris apices quaestionem decidendam esse, vix crediderim. Quum adsignatio nostra tamquam negotium Germanicum ex scitis iuris Germanici diiudicanda foret (z).

§ XXXII

RATIONES DECIDENDI.

Inde si rationes decidendi depromuntur; vxor Theotisca ea debilitate, qua foeminae Romanae, laborasse, auctor est Cornelius Tacitus (a), caret. Sed potius in colendis agris et in cura familiae dominum egit (b) magnae aestimata fuit (c). Quid? quod communem cum marito

(y) 10. BALTASAR L. B. DE WERNHER P. II obs. 442.

(z) arg. R. I. de 1654 § 105 R. H. O. Tom. I § XV 10. ADAM KOPP Tom. I der lehnsproben in der vorrede p. 11.

(a) de Moribus Germanorum cap. XLV § XI. Cetera similes, inquit, vno differunt, quod foemina dominatur: In tantum non modo a libertate sed etiam a seruitute degenerant, hic suaviae finis.

(b) idem l. d. cap. XV Fortissimus quisque ac bellicosissimus nihil agens, delegata do-

mus et penatium et agrorum cura foeminis senibusque et infirmissimo cuique ex familia.

(c) idem l. d. cap. VII et VIII. Vnde feminarum vultus audiri - - - hi cuique sanctissimi testes, hi maximi laudatores - - - cap. VIII memoriae proditur, quasdam acies inclinatatas et iam labantes a feminis restitutas; constantia precum, et obiecta pactorum, et monstrata cominus captiuitate. Quam longe impatientius feminarum suarum nomine timent. Inesse quin etiam sanctum aliquid, et prou-

24 CAP. IV DE EFFECTV ADSIGNATIONIS

marito in liberos potestatem exercuit (d). Accedit etiam praesumptio de communiōe bonorum in Germania antiquitus vniuersali (e) et DIDACI COVARRVIVIAE sententia (f), quod liberi matris alienationem accusare nequeant, eoque magis in prolata specie pro iure adsignandi bona paterna matri competente, ob in versionem dotis et illatorum respondere sentiunt.

§ XXXIII

PRAEIVDICIO CONFIRMATVR.

Ita in simili inspectioe in praefectura Ameneburgica, matris adsignationi, filiae natu maximae factae, adsentiebat ordo iuridicus N. N. anno 1763. Immo si mater probauerit, hoc illi permisisse, aut demandauisse patrem intestatum; hac de re nullum supererit dubium. Sin vero in prolata visione filia secunda queritur, de laesione portionis legitimae ex tit. VIII des Kurmaynzischen landrechts § XI p. 22, 1755 fol. matris potestatem adsignandi tacite fatebitur.

§ XXXIIII

prouidum putant, nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt. Adde des Herrn Vice-Canzlars ESTOR neue kleine schriften T. I p. 624 § 17.

(d) L. B. DE SENKENBERG in libro semestrium de potestate parentum Germanica ac Romana 1743. 4. §. XI p. 26, L. B. DE LYNKER de matris pot-

estate in liberos § XI seq. GOTTLIEB HEINECCIUS in elementis iuris Germanici § 402 not. 1.

(e) Vir Perill. ac Magn. 10. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgelehrf. der Teutschen Tom. I cap. CII § 730 p. 308 et 737 p. 313.

(f) ad cap. RAYNVTIUS § 10 num. 22 p. 89 T. I operum Antwerp. 1614 fol.

§ XXXIII

NVM LIBERIS IN CONTROVERSA, QVAM DIXI,
ACTIO CALVISIANA QVASI DETVR?

Rem acu vix tangunt, qui in quaestione hac desudant, an liberis in dicta visione actio Calvisiana quasi in mundo sit? Quod ex L. 13 D. *si quid in fraudem patroni factum sit*, eruere obtendunt (g); e diametro enim his contrariatur l. 11 § 1 D. *de dolo malo*, vi cuius dolus in parente non praesumitur. Praetereaque nulla similitudo inter patronum et parentes intercedit.

§ XXXV

NVM TVTELA IN ADSIGNATIONE BONORVM, QVAE
FIT A MATRE, REQVIRATVR?

Quodsi igitur adsignationis negotium a parentum voluntate ac potestate dependet; sequitur inde, vt tutela matris non ad essentiam negotii requiratur; quoniam illa a Romana tutela longe differt. Attamen vsus quorundam forensis rigorem tutelae Romanae tam strenue obseruat, vt facta bonorum aestimatione et praeuio alienandi decreto tantum adsignatio valeat: ex iuris tamen Romani incongrua adplicatione (h).

§ XXXVI

(g) IVST. HENNIG BÖHMER de actionibus sect. II, cap. III § 41, p. 206, 1725, 8. CHRISTOPH. LVDWIG CRELL vtrum liberi actione quasi Calvisiana venditiones parentum in officiosas reuocare possint? § 8 p. 23 sqq. 1739, 4.

(h) Vir Perill. 10. GE. ESTOR

in der bürgerl. rechtsgel. cap. CXXII § 963 p. 414 § 969, p. 416, adde 10. GOTTLIEB HEINECCIVM de vsufructu statuario materno iuris Germanici, et FERD. CHRISTOPH. HARPPRECHT de vsufructu statuario, vol. II dissert. acad. 1737, 4 mai. p. 1156 sqq.

D

§ XXXVI

IVRA PARENTIS ADSIGNANTIS, QVOD AD RESERVATVM ATTINET.

Aut parens iuris Germanici via incedit, adsignaturus, aut peregrinam ambulat. Priori casu vel ex pacto vel ex statuto, si quod extat format, negotium. Posteriori euentu eligit voluntatem vltimam. Quum vero inter viuos transfert praedium in filiam filiumue, necesse est, vt vel egere malit, vel de alimentis sibi prospicere, praefertim quia prouerbium est notum, es kan eher ein vater zehne kinder ernähren, als zehne kinder einen vater. Hinc recte docet THEODOR. REINKINGK, qui Marburgi olim vixit (k), etliche ätern handeln fürsichtiger, quoque das sie zwar ihre güter den kindern übergeben; behalten sich aber ein referuat oder auszug bevor. Cauto igitur opus est, vt sibi, vnde viuat, referuet adsignans. Quamuis et naturale et ciuile ius liberos eorumque heredes iubeant, parentibus egenis alimenta praebere (l). Antipelargiam vocant, quam Ictus quondam Basileensis NICOL. BASSAVANT exposuit (m).

§ XXXVII

(i) 10. NICOL. HERT paroem. iur. libr. I par 75 p. 526 T. III opusculor. Vol. I 1716, 4.

(k) p. 843 sq. der biblischen polizei 1656, 4.

(l) Compara VLRICI THOMAE LAVTERBACHII Collegium theoret. pract. libr. XXV

tit. 3, § 19 P. II 1725, 4, quod etiam docuit PETER MÜLLER ad STRVVII syntagma iur. ciu. exercit. XII libro VII, tit. I, § 5, p. 737, in iis casibus, quibus pater vfructu priuatur.

(m) in diff. de antipelargia 1672, 4, et 1714, 4, sect. I § 13 seqq.

§ XXXVII

ORIGO ET CAUSSAE RIXARVM FREQUENTISSIMARVM PARENTIS, FILII, NVRVS, FILIAE AC GENERI.

Quando pater concipit senectam, est despectui, praefertim si est libidinosus, heluoue aut prodigus, inepte concupiscens. Nota est paroemia iuris: alter hilft für thorheit nicht (n), item, wenn die alten vnd weissen narren, so narren sie gröblich; porro: wenn man will einen narren haben; so sterbe einem alten die frau, ad haec: ein alter mann eine iunge frau, gewisse kinder; praeterea: alte weiber, alte wettermacherinnen, id est, die plaudereien vnd zanck anrichten, item: alte leute alte räncke, iunge fische iunge schwäncke (o). Moneat iudex filium e SIR. III, 15. PROV. XXIII, 22, compositionem amicabilem tentatum iens.

§ XXXVIII

REMEDIA PRAECAVENDI IVRA AC SERPIENDI RIXAS PARENTIS.

Habent separatim, haud prandeant coenentque cum filio. Obseruet filius illud: ofenbett vnd kann, sind gut dem alten mann (p). Si praestationes fuerint promissae, quas filius debet parenti, qui praedium adsignauit, ex natura alimentorum diiudicatur controuersa (q). Si qua vero quaestio de fundo reseruato recurrit, doctrina quidem de usufructu obtinet Germanico, quam esse speciem

D 2

(n) GEORG. TOE. PISTORIVS thesauri paroem. iuridicarum centur. II p. 1555, 1715, 8.

(o) PISTORIVS p. 153 seq.
(p) PISTORIVS p. 161.
(q) PASSAVANT l. d. Sect. II § 1 seqq.

ciem utilis domini, constat inter omnes (r); interim iudex nec hic negliget argumentum, ab alimentis petitum.

§ XXXVIII

CONTINVATIO REMEDIORVM.

Ideo quum saepissime oboriuntur iurgia, rixae ac disceptationes forenses, de implemento reseruati, iudex considerabit alimentorum naturam, quod praecise et de meliori frumento reseruatum, siue in fructibus aliisue praestationibus consistat, exigi possit, ac fines pacti diligenter respiciet trutinabitque. In dubio iudicabitur secundum parentem. Fraus liberorum, qua parentes, quod ad iustum reseruati implementum attinet, decipere student, venit seuerè coercenda. Attamen si parentes vel plane non cum liberis de vitae alimentis, vel de nimis postea reperitis conuenerint, mensuram alimentorum definire et separationem obmota discordia non reconcilianda, ex naturali Germanorum aequitate, et singulari alimentorum (s) iure decernere, arbitrio iudicis, quo multa statuere potest, relinquitur.

§ XL

SYMVS AEDIFICATORIOS HABITATIONIS QVIS FERAT?

Pater filiae pro praedium mille florenis adsignauerat praedium. Habet duas sorores consanguineas. Pater enim ante

(r) 10. GOTTL. HEINECCIUS element. iuris German. lib. II tit. 2 § 37 p. 394, 1736; 3, T. I, 10. SCHILTER in praxi iur. Roman. exerc. XVII § 19, 20, CHRISTIANI THO-

MASIVS in notis ad institut. p. 157, 1713, 4.

(s) SAM. STRYK in vsu modern. z. libr. XXXIV tit. I § 1 seqq.

ante XII annos nouercam induxerat auaram. Pepigerant ita de habitatione: stehet es den älttern in der wohnstube nicht an; fo wird eine stube, kammer vnd küche zurechte gemachet. Urget nouerca, Xantippe, habitationem separatam. Sed quis fert impensas aedificandi noui vaporarii, et culinae? Priuigna, inquit, nouerca, tui est officii aedificare! Consentit pater ob imperium vxoris. Negat hoc filia. Vos, ait, parentes magis diuites estis prae me! Principium omne est graue! Argumentum ab habitatione, seruitutis Romanae specie, ducere nequit iudex. Differunt enim habitatio viduae aequestrīs ac parentum rusticanorum ab illa (t). Nouit Germania seruitutes in faciendo constitutas (v). Accedit parentes pacto legem dixisse. Quapropter interpretatio contra illos fieri debet (w).

§ XLI

VTRVM RESERVATVM PARENTI SIT PRAESTANDVM, SI FILIUS OB CALAMITATEM FRVGBVS PRIVETVR?

Saepe recurrit quaestio occasione belli aliaue calamitatis publicae ac fortuitae. Num videlicet filius, cui fit assignatio, ad singulas reseruatorum fructuum praestationes implendas obstringatur, si casu aduerso fructibus fundi vel penitus vel magna ex parte priuatus fuerit, sic, vt

D 3 exiguus

(t) AVG. DE LEYSER specim. 106 coroll. 3 p. 428 T. II 1723; 4. de seruitute faciendi § 23 seqq. p. 522; disputationum eius, 1729, 4.

(v) EPHRAIM, GERHART de seruitutibus in facto confidentibus, lenae 1710, 4, cap. II n. 12 seqq. et cap. III; GOTTLIB. GERHART, TITIVS (w) arg. l. 30 D. de pactis l. 21, POMPONIVS l. 33 D. de contrah. emt., VLPIAN. in l. 172 D. de reg. iuris.

exiguus frugum prouentus haud sufficiat filio? Ego quidem iure alimentorum ratione referuati adsumto, ad geometricae proportionis adplicationem recurrerem. Argumentor a simili. Absit, vt hominem comparem pecori. Si tamen pascua haud sufficiunt, nec dominantia praedio nec seruiendi ius fortius, sed vtrique aequale tribuerem; quamuis non ignorem, maximum hic regnare ICtorum dissenfum (x), propter l. 13 § 1 D. *comm. praedior.* et l. 6 C. *de seruitut.*

§ XLII

QVID IURE SAXONICO OBTINEAT OB MOTAM
FILII BONORVM CONTVRBATIONEM, VVL-
GO CONCVRSVM.

Sed quid si filii res conturbentur! vulgo concursus creditorum exoritur; quod ad referuatum in Saxonia electorali attinet, in quarta creditorum ponitur classe; quem in finem fors a iudice constituitur, cuius vsurae patri ad vitae sustentationem adsignantur, ita quidem, vt fors ipsa morte eius ad communia redeat creditorum bona, massam adpellant (y).

§ XLIII

(x) Quem enarrat SAM. STRYK in vsu modern. *z.* libr. VIII tit. 3, § 15 p. 117 Tomi II, 1737, 4. Ex iuris autem rigore notum est, prout vsufructuarius et Romani et Germanici iuris, commoda sentit, ita incommoda illum pariter premunt. Ego tamen malle hanc controuersiam dimetiri ad normam dogmatum iuridicorum de alimentis.

(y) LÜDER MENCKEN in *systemat. iur. ciu. libr. XXXII tit. V § 13, p. 680, Perillustris 10. GE. ESTOR in der bürgerl. rechtsgelehrf. T. II cap. LV, § 494 p. 551.*

§ XLIII

NVM POST MORTEM VNIVS PARENTIS AD ALTE-
RVM SVPERSTITEM INTEGRVM RESERVATVM
PERTINEAT?

Alia suboritur quaestio, de hac specie, quam profe-
ro. Finge ambos parentes bona sua adsignando, commu-
ne sibi stipulatos fuisse referuatum: post haec alter paren-
tum diem obiit vltimum, alter vero superstes praestatio-
nem totius referuati in futurum desiderat. Cum distin-
ctione hanc iudico quaestionem: aut parentes de eo ex-
presse conuenerunt, vt totum referuatum parenti super-
stiti maneat, aut sine hac restrictione simpliciter stipulatio
est interposita; si prius conuentioni est standum. Sin po-
sterius; aequitas suadet, dimidium referuati ad liberos re-
cidere, nisi aequitas naturalis, cui Teutones ante omnia
dediti, parenti superstiti plus, quam dimidium, ob qualita-
tem, et superstitis parentis conditionem dari velit. Fac enim
illum morbo longo esse implicitum, et medicina et mer-
ces parabolarii non sufficiunt alendo parenti; iudex aequi-
tatis habebit rationem. Finge parentem amittere oculo-
rum lumina; et opus esse ductore alendo.

§ XLIIII

IVRA PARENTIS ADSIGNANTIS, DVM RESPICIMVS
AD VNIVERSITATEM VEL CIVIVM VEL RVSTI-
CANAE GENTIS.

Eiusmodi fenes, die auszüger, iure referuati, quod
in Germania audit das alten-recht, das grosvater-recht,
die setzung auf der alten recht oder auf den alten theil,
quod ad effectus totius vniuersitatis ciuiles attinet, in one-
rosis mortui fere habentur. Immunes sunt a praestatione
onerum

onerum et operarum, tum realium tum personalium, quae reliqua vniuersitatis membra premunt (z). Attamen circa onera parochialia aliter sentio, si haec inhaereant aedibus, quas fenae separatim inhabitant, dem auszugshause (a).

§ XLV

OBLIGATIO PARENTIS ADSIGNANTIS ERGA LIBEROS.

Forma adsignationis Germanicae requirit, vt parens adsignans dominium aliudue ius, quod in bona habuit, in filium filiamue, cui fit adsignatio, transferat, § X reg. III, § XVIII et XVIII. Infertur inde, parentem adsignantem quod ad vltiorem dispositionem tum oppignerando, tum quouis modo alienando ita agere, vt quaelibet vis et efficacia desit, nisi pactum de fundo quodam alienando adiectum, aliud ferat, § XV. Denique quum hoc pactum reale successorium de acquirenda hereditate ad heredes transeat; parens obstringitur, ne in heredum damnum, adsignatione semel facta, ius quod habuit, in alium filium transferat. Id probat ex responso Facultatis Iuridicae Marburgensis Vir illustris AEMIL. LVDOV. HOMBERGK ZV VACH (b). Reliqua parentis officia sunt vel communia, vel quae pactum suadet.

§ XLVI

(z) HILDEBRAND l. d. § XXI p. 47, LÜDER MENCKEN in systemat. iur. ciuil. libr. L tit. I § 7 p. 223.

Halae 1730, sect. III cap. II § XV p. 144.

(a) arg. IVSTI HENNING. BOEHMERI in iure parochiali,

(b) in dissertat. de qualitate reali, quae pactis successoris inest § IX p. 22.

§ XLVI

OBLIGATIO PARENTIS ADSIGNANTIS QVOD AD
SVPERIOREM DOMINVM PRAEDII SPECTAT.

Quod si vero praedia rustica, vel censitica vel emphyteutica vel cum eiusmodi iuris restrictione affixa, adsignare desiderant parentes; domini consensum in huiusmodi alienationis specie adhibere necessitate adiguntur. Quid vero hac de re speciatim statuendum, ex consuetudine et statutis cuiusvis provinciae optime erit addiscendum. Ideoque haud iniucundum foret, pro scopo mores Hassiacos sequi. Loquitur de his Sanctio Principum Fratrum GUILIELMI III LYDOVICI III et GEORGII I, Hassiae olim Landgraviorum, cap. XXVIII von succession der zins- und dienstbaren güter.

So setzen ordnen und wollen wir das einem jeden inhaber und besitzer eines erbzinses und dienstbaren gutes freistehen soll, bei seinem leben zu disponiren, zu verordnen und zu schaffen, welches unter seinen kindern allein das gut nach seinem absterben ganz beziehen und besitzen soll, und die andren geschwister davon, gebühlicher und landläufiger weis ablegen soll, bei welcher verordnung, auch wir es, und andere güter dieweil der zins dienet, und andre darauf stehende pflicht gülich entrichtet wird, bleiben lassen wollen und sollen.

Da auch der inhaber gleich hievon nichts bei seinem leben ausdrücklich verordnet hätte, aber seiner kinder eins bei sich ins gut verheurathet, so sollen dasselbig auch nach absterben des vatters bevor den andren geschwistern, doch das demselben gebühliche ablegung geschehe, den vorzug haben.

E

Wann

34 CAP. IV DE EFFECTV ADSIGNATIONIS

Wann folche güter vertheilet werden wolten, foll folches nicht anders kraft und macht haben, es gefchehe dann mit des landesherrn und anderer gutsherren wiffen und willen.

§ XLVII

VTRVM FVNDI DOMINVS SVPERIOR EXIGERE
QVEAT LAVDEMIVM OB ADSIGNATIONEM
BONORVM PARENTALEM?

Mira pragmaticae nationis, de laudemio exfoluendo, diffensio deprehenditur. Sunt, qui autumant, mutata domini persona, siue haec mutatio eueniat mortuo domino, siue per contractum nouus existat dominus, laudemio esse locum. Negant hoc alii, voluntque, vt mutato praedii domino tantum praestetur illud (c). Sunt praeterea, qui facta inter heredes liberosue mutatione laudemium domino exfoluendum opinantur. Negant vero complures. Percenset vtramque sectam TOB. quem dixi, BARTH (d). Porro non eadem cunctis sedet opinio: num laudemium in loco onerum realium aut personalium sit ponendum (e). Nec de precio conueniunt pragmatici. Quidam respiciunt tempus aestimationis praesentis. Alii ob reseruatum v. g. habitationem, minoris venditum fundum, laudemium haut minui contendunt (f). In persoluendo laudemio, quod sterbe-lehnwaare vocant, aestimant praedium ex tempore contractus; aliquibus pre-

(c) Nomina ICTorum dedit
TOB. BARTH diffensu 816
centur. VIII p. 554, 1725, 8.

(e) idem l. d. 519 p. 559
seq.

(d) diffensu 818 p. 558.

(f) BARTH diffensu 820.

pretium, quo nunc aestimatur, placet (g). Ego diuersas diuersarum prouinciarum consuetudines animaduerto, et ex his iudico: Singulare igitur quod in praefectura Hombergensi ad Eszam, vulgo in Hassia, deprehendi, enarrabo. Ibi per pactum quoddam, den Neuensteiner gericht's-recess, nobilium de Wallenstein, de 26 aprilis 1575, diuo GVILIELMO IIII Hassiae Landgrauio placuit, vt nobiles de Wallenstein tum in adsignatione parentali, tum in quauis alienatione praediorum suorum rusticorum laudemium duorum florenorum ob viginti florenos exigere possint, quod sub nomine weinkauf, leihe oder lehngelter venit. Quam ob rem tres aestimatores in quouis pago des Wallensteinischen gericht's, iureiurando obstricti, facta alienatione, quaeuis mobilia, die fahrende haabe, quae ex recessu, quem vocant, ruta caesa, was nicht erd wand band nied vnd nagel vest ist, comprehendunt, vt in dicto recessu loquitur fahrende haabe vnd hausgeräthe auch geyl (h) vnd gaar i. e. die ausfaat, besserung vnd düngung, ex aequo aestimant. Quae tunc aestimatio et portio hereditaria filii, cui fit adsignatio, atque pecuniae summa, quam parens adsignans sibi referuauit, a cuncta, ex arbitrio parentis definita, summa detrahuntur. De residuo vero tandem decima pars, der iote pfennig, extincta masculina nobilium Wallensteiniorum

E 2

(g) BARTH diss. 820 § 3
et 4 p. 862 sq.

(h) Voces geyl et gaar in
provincia Lüneburgica hodie-
num vsitatae. Compara Perill.
10. GE. ESTOREM in der

bürgerl. rechtsgelehrf. § 3308.
Alia significatio vocis gare,
gere legitur apud FRIED.
ESA. DE PVFFENDORF
T. II obseru. 185 § 6 p. 578,
1748, 4.

36 CAP. IV DE EFFECTV ADSIGNATIONIS

niorum stirpe, eodem modo hodie ad fiscum Principis redigitur. Alibi in Hassia bona immobilia ita aestimantur, vt magistratus loci, ad fisci vtilitatem, summam, a parente definitam, ex veritate pretii augere possint.

§ XLVIII

IVRA LIBERORVM IN ADSIGNATIONE.

Quae sint obligationes p̄rentum generatim sumtae, dum constituunt iura liberorum, quiuis perspicit, videlicet ne laedant ius eius, cui assignatum fuit praedium, multo minus contra regulam impingant ratione fundorum, quos lehnhöfe adpellant. Hi enim ferunt neminem, qui a primo acquirente non descendit (i). Nec iuuat vitricum confirmatio pacti dotalis a praefecto confirmati. Hinc vtut bona genero eiusque vxori simul assignentur, genero tamen dominium non adquiratur, neue vxoris bona, postquam fato defuncta fuerit, non nisi ob summam necessitatem alienare possit (k). Quod si vero gener pecuniam ex suis bonis ad vxoris fratres sororesue dotandos, vel ad foceri referuatam ferendum contribuerit, illud mutui instar haberetur, ac bonis liberorum, vsque dum nupserint, tantum fruitur; nisi ipse liberorum heres factus fuerit (l).

§ XLVIII

(i) 10. ADAM KOPP T. I
der lehnsproben p. 299 sqq.
1739. 4.

(k) arg. des Kurpfälzischen
landrechts T. III Tit. XII p. 2.

p. 487, 10. PHILIP ORTH
l. d. libr. I T. II, tit. 6 § 2,
p. 543, Perill. 10. GE. ESTOR
l. d. T. I cap. 104, § 756
p. 312.

§ XLVIII

OBLIGATIONES LIBERORVM.

Tandem vero obligationes liberorum constituunt correlatum iurium, quae parenti adsignanti addicuntur, si ab eo discesseris, vt filius, cui fit adsignatio ex praefuntione fere generali stringatur, summam ceteris separatis liberis, qui audiunt etiam abgemaehte, i. e. abgefundene kinder (m), definitam paratam exsoluere, si nupserint, maioresque facti fuerint; vel ab eo tempore vsuras praestare, nisi aliter de eo expresse conuenierint. Sic in praefectura H. inter fratrem fororesue controuersia oriebatur de tempore persoluendae portionis filialis, der ablegung des geschwisters. Quaedam forores eius, cui adsignatum praedium erat, nubebant maritis. His frater portionem suam exsoluebat. Sed natu maxima conditionem nubendi non inueniebat. Nata sum, inquit, XXX annos. Igitur te, frater! oportet mihi numerare portionem meam, das erbe-gelt, vna cum vsuris, inde ab anno XXV aetatis meae. Annuit petito praefectus H. Sibi hoc placere declarat Regimen; quia filia, annos XXV nata, sed caelebs, possit petere a fratre suam portionem. Annus aetatis maioris et nuptiae essent sibi aequales. Nec in culpa haereat puella maioris aetatis, quod nemo illam duxerit vxorem. Soluat ita frater praedii dominus, aut fortem, aut vsuras det anniuersarias fratri sororiue, quae maiorem aetatem fuit indepta.

CON-

(1) Perill. 10. GE. ESTOR (m) Kurmaynzisches land-
l. d. et 10. PHIL. ORTH l. d. recht tit. XVI § 5 p. 32, 1755 fol.
P. 543.

CONSPECTVS.

CAPVT I

DE PRINCIPIIS, QVIBVS ADSIGNATIO
BONORVM, CVIDAM LIBERORVM A PAREN-
TIBVS FACTA, FVNDATVR, sistit

I Nociuam bonorum diuisionem.

A) ex principiis politicis § I.

B) ex moribus Germanorum sibi a diuisione bonorum
cauendi. Vt:

a) ope maioratus et

b) minoratus § II.

C) Ex constitutionibus Hassiae Prouincialibus § III.

II Facultatem liberorum paciscendi ex more Germanorum
cum parentibus § IIII.

CAPVT II

DE ADSIGNATIONE BONORVM AC RESERVATO
PARENTVM GENERATIM. tractat

I Frequentem adsignationis parentalibus usum in Germania
§ V. Ex quo deducitur

a) vtilitas pertractationis § VI.

II Negotium in se spectatum, quod exhibet

A) nomen adsignationis et reseruati, quod ad

1) etymologiam § VII. et

2) synonymiam attinet § VIII.

B) de-

CONSPECTVS.

- B) definitionem adsignationis parentalis quatenus generatim spectatur. § VIII. Inde deducuntur
- a) regulae vniuersales de adsignatione § X et
  - b) reprobantur ICtorum opiniones, quae contra hasce impingunt § XI.
  - c) adprobantur vero aliae iustae sententiae de adsignatione § XII.
- C) eius adfinia, vt vocant § XIII.
- D) Obiectum, seu in quo versantur
- a) adsignatio § XIII et
  - a) reseruatum § XV.
- E) Constituendi modum § XVI.
- F) Diuisionem, § XVII
- I vel a patre vel a matre vidua,
  - II mit oder ohne einfreijung,
  - III vel verbis vel scriptura interueniente,
  - III vel in iudicio vel accedente praefecti confirmatione,
  - V vel pure vel sub conditione reseruati domini (diuisio des gantzen vnd halben anschlags raro occurrit et silentio praetermittitur.)

CAPVT III

DE VTRAQVE ADSIGNATIONIS SPECIE, MIT ODER OHNE HERRSCHAFT. Exponit

I adsignationem sine der herrschaft. Vbi spectatur

A) definitio § XVIII.

B) quaestio: vtum hac in specie dominium transferatur?
§ XVIII.

C) diuisio § XX eaque excurret

F

I) vel

CONSPECTVS.

- I) vel in omnimodam vel e. gr. dimidia pro parte die gantze oder halbe herrschaft
  - II) vel ad vitae dies, vel e. gr. ad triennium.
  - III) sub reservatione oeconomiae familiaris et spe diligentis ac vitae attentae in rem familiarem,
  - IIII) vel ad victum et amictum
  - V) cum reservatione mutandi vel plane reuocandi pactum
  - D) ratio huius adsignationis § XXI.
  - E) eius frequentia in Hassia superiori et Witgensteineniditione § XXII.
- II Adsignationem bonorum mit der herrschaft. Et quidem
- a) definitionem § XXIII.
  - b) differentiam inter vtramque adsignationis speciem mit oder ohne herrschaft § XXIV.
  - c) frequentiam eius in Hassia inferiori § XXV.

CAPVT IV

DE EFFECTV ADSIGNATIONIS BONORVM PARENTALIS SPECIALI. Tractatj

I Iura parentum in adsignatione

- A) quae ad eos respectu liberorum spectant,
  - 1) quod ad legitimam attinet, exponitur
    - a) legitimam in adsignatione bonorum exulare § XXVI ex quatuor rationibus
      - α) quoniam viuentis legitima non datur, § XXVI
      - β) quia incerta legitimae quantitas deprehenditur § XXVII.
      - γ) ob regulam: in bonis vbi nulla successio nec legitima locum habet, § XXVIII.
    - δ) ob

CONSPECTVS.

- a) ob contrariam in Germania consuetudinem § XXVIII.
- b) disquiritur: num matri sit facultas bona assignandi paterna? vbi exponitur
  - 1) species § XXX
  - 2) dubia mouentur § XXXI.
  - 3) rationes decidendi struuntur § XXXII et
  - 4) praecudio confirmatur § XXXIII.
  - 5) refutatur argumentum: in hac visione liberis actionem quasi Caluiafinam dari § XXXIII.
  - 6) quaeritur: num tutela in assignatione bonorum, quae sit a matre, requiratur? § XXXV.

2) Quod ad referuatum attinet, proferuntur

- a) ius alendi parentes § XXXVI.
- b) origo et causae rixarum parentis, filii, nurus ac generi § XXXVII.
- c) quaenam sint remedia praecauendi ac sopiendi rixas parentis et filii § XXXVIII, XXXVIII.
- d) disquiritur: sumtus aedificatorios habitacionis nouae quis ferat? § XL et
- e) vtrum referuatum parenti sit praestandum; si filius ob calamitatem frugibus priuetur? § XLI.
- f) quid iure Saxonico obtineat, ob motam filii bonorum conturbationem, vulgo concursum § XLII.
- g) num post mortem vnus parentis ad alterum superstitem integrum referuatum pertineat? § XLIII.

CONSPECTVS.

B) Iura parentis adsignantis, dum respicimus ad
vniuersitatem vel ciuium vel rusticanae gentis
§ XLIV.

II Obligationes parentis adsignantis:

A) erga liberos § XLV.

B) quod ad superiorem dominum praedii spectat §
XLVI.

quo disquiritur:

virum fundi dominus superior exigere queat
laudemium ob adsignationem bonorum parenta-
lem? § XLVII.

III Iura liberorum in adsignatione § XLVIII.

III Obligationes liberorum § XLVIII.

ULB Halle
003 719 332

3

f
86.

26
7764.4

DISSERTATIO IVRIDICA SOLLEMNIS
DE
ADSIGNATIONE
BONORVM PARENTALI
CVIDAM LIBERORVM FACTA, VULGO
VOM ANSCHLAGE DER GÜTER, ITEMQVE DE
RESERVATO VOM AVSZVGE DER ELTERN

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPE
AC DOMINO
DOMINO FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVIO REGNANTE, PRINCIPE
HERSFELDIAE COMITE CATTIMELIBOCI DECIAE ZIEGENHAINAE
NIDDAE SCHAUMBVRGI ET HANOVIAE RELIQA

IN VNIVERSITATE LITTERARIA MARBVRGENSI
AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS
PRO LICENTIA
SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORIS LEGITIME ADIPISCENDI
DIE
c101occlxiii

H. L. C.
VNIVERSITATIS ACADEMICAЕ PROCERVM DISCVSSIONI PVBLICAE
SVMITTIT
REINHARTVS ABRAHAMVS MOELLER
ILLVSTRIS REGIMINIS, QVOD MARBVRGI EST, ADVOCATVS
ET PROCVRATOR ORDINARIVS.

MARBVRGI
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.

